

W dawnej ziemiańskiej miejscowości Budków...

Budków znajduje się w północnej części gminy Żarnów. Ma również bogatą historię, bowiem w źródłach pisanych - u Jana Długosza - występuje już jako „Buthkow”. Był tutaj znany **dwór szlachecki** z rozległym **folwarkiem**. W XV wieku dziesięcinę z tej wsi oddawano scholastykom sandomierskim. W 1827 roku żyło tu 49, ale już w 1880 roku - 132 włościan. W latach międzywojennych w Budkowie istniała szkoła, we wsi gospodarowali chłopcy, ale większość okolicznych gruntów należała jednak do ziemian - rodzin **Rostkowskich** (Budków) i **Rudzkich** (Dłużniewice i Pilichowice). Do 1954 roku wieś znajdowała się w gminie Topolice (z siedzibą w Żarnowie). Obecnie w skład Budkowa wchodzi też **Odrowąż**, który był samodzielną wsią, wchodzącą w skład **dóbr Trojanowice**. W okresie współczesnym w sołectwie Budków - którym kieruje Elżbieta Cuper - jest zameldowanych **161 osób** (31 XII 2013).

Przystanek „Piekiełnego szlaku” w tej miejscowości znajduje się przy drodze gminnej, tuż obok wiejskiego stawu, blisko **Centralnej Magistrali Kolejowej**. W jego skład wchodzi stół dla turystów z zadaszeniem, cztery ławy, drogowskaz, a także kosz na śmieci.

W znanych z zabytkowego parku Trojanowicach...

Trojanowice sąsiadują bezpośrednio z Żarnowem. Są znaną w regionie miejscowością o bogatej historii, sięgającej XV wieku. Wówczas wieś była siedzibą **Trojanowskich** herbu **Topór** (inaczej Starża) i płaciła dziesięcinę kantorii sandomierskiej. Według Jana Długosza w posiadłości Trojanowskich znajdowały się **dwie dwory rycerskie**, dwa folwarki i karczmy, które płaciły dziesięcinę proboszczowi w Żarnowie. W skład rozległych dóbr Trojanowice wchodził także folwark **Wesoła** (późniejsza nazwa to Tresta) oraz wsie **Mierziona**, **Topolice** i **Odrowąż**. W XVI wieku część majątku Trojanowskich stała się własnością słynnego **Jana Strasza**.

Na str. 16 znajduje się tekst o modernizacji **świetlicy wiejskiej** w Trojanowicach...

Przystanek dla turystów składa się ze stołu z zadaszeniem, czterech ław, drogowskazów, tablicy i kosza na śmieci. Obok znajduje się boisko sportowe.

W XVIII wieku dziedzic **Chryzostom Trojanowski** ufundował drewniany **kościół filialny św. Otylii**, który istniał ponad 100 lat (w miejscu, gdzie obecnie znajduje się cmentarz choleryczny w Żarnowie), a później został rozebrany. W XIX wieku dobra Trojanowice weszły w posiadanie **rodu Walewskich**. Ten ród łączony był z osobą Napoleona Bonaparte z powodu jego uczuciowych związków z Marią Walewską z Łączynskich (1789-1817). W rejonie Żarnowa znajdują się ślady napoleońskie (o kapliczce w Adamowie na stronie 7), choć przede wszystkim należy ich szukać w Trojanowicach. Faktem jest, iż dwór należał do Walewskich. Świadczą o tym epitafia dziedziczek Trojanowic - **Wincentyny Walewskiej** (1823 - 1891) i pochowanej w Neapolu **Zofii Walewskiej** (1856 - 1881), umieszczone w gotyckiej części żarnowskiego kościoła. Związek Napoleona z Marią Walewską sprawił, iż w regionie słono było o rzekomych przyjazdach samego cesarza do Trojanowic, choć „Marysieńka” mieszkała w Walewicach obok Łowicza. Mało tego, nawet zabytkowa kamienna ławka, stojąca w parku podworskim, określana jest mianem „**ławki Napoleona**”. Mimo upływu dwóch wieków, w parku zachowany został układ romantycznych alejek, stawów oraz fragmenty zabytkowego drzewostanu. W parku można nadal podziwiać **aleję** wysadzaną **bukami i grabami**. Mimo, iż wieści o pobycie Napoleona w Trojanowicach to prawdopodobnie czysta fantazja, budzi ona nadal emocje w społeczności. Jest to element naszego wspólnego **dziedzictwa**. W XIX wieku Trojanowice były znane w kraju z dużego dworu, a sama wieś była bardzo mała i liczyła zaledwie 7 zagród włościańskich. Wieś w 1827 roku liczyła 77, a w 1880 roku - 41 mieszkańców. W okresie współczesnym w tej dużej i rozwijającej się wsi - której sołtysiem jest Irena Kurzyk - zameldowanych jest **284 mieszkańców** (31 XII 2013).

W 1000-letnim kasztelańskim grodzie Żarnowie...

Żarnów - w którym mieszkają 1143 osoby (31 XII 2013) - był wielokrotnie przedmiotem opisów na łamach naszego pisma, bo historia Żarnowa i Ziemi Żarnowskiej jest fascynująca i warto krzycić o niej wiedzę. Osadnictwo w Żarnowie rozpoczęło się od **grodu kasztelańskiego**, który powstał we wczesnym średniowieczu. Słynna „**Mierzińska Góra**” zwana również „**Szwedzką Górą**” jest właśnie tym miejscem. Przed wiekami znajdował się tam **zamek rycerski**, budowa drewniano - ziemna z ostrokołami i częstokołami, **rezydencja żarnowskich kasztelanów**, namiestników książąt piastowskich, zwanych też „**żupanami książęcymi**”. Pod zamkiem rozpościerało się **podgrodzie**, w których mieszkali poddani kasztelańscy. Niestety, liczne kataklizmy i wojny sprawiły, iż po tej budowli nie pozostał żaden ślad, a grodzisko - kiedyś imponujące wielkością i połączone drewnianą galerią z **obronnym romańskim kościołem w Żarnowie** - uległo dużemu zmniejszeniu. Wpływ na to miała erozja brzegów rzeczki Scepy, której wody zasyłały fosę kasztelu, a także rabunkowa i masowa eksploatacja żwiru z grodziska, wykorzystywanego na budowę drogi Piotrków - Kielce. Tym samym zabytek został bardzo poważnie zniszczony...

Przystanek turystyczny tuż obok **grodziska** obejmuje altanę 4 x 6 metrów z nawierzchnią z kostki brukowej, 6 stołów, 12 ław, tablice z mapami, budynek gospodarczy, drogowskazy, kosz oraz tzw. „witacze”.

Zainteresowanych dziejami Żarnowa zapraszamy na rynek, gdzie znajduje się tablica z **historią** Kasztelanii Żarnowskiej. Sołtysiem Żarnowa jest Krystyna Piątkiewicz.

W miejscu stacjonowania 25 pp AK w Niemojowicach...

W Niemojowicach mieszka 259 osób (31 XII 2013). Zostały one opisane w poprzednim numerze naszego pisma. „**Górki Niemojowskie**”, gdzie zlokalizowano kolejny przystanek dla turystów, słyną z wielokrotnego miejsca stacjonowania legendarnego **25 pułku piechoty Armii Krajowej**. Tam też pułk został rozwiązany w dniu 9 listopada 1944 roku. Jego dowódca - **mjr Rudolf Majewski „Roman”**, „**Leśniak**” w postanowił rozdzielić dziesięciokrotnie i udręczony hitlerowskimi oblawami pododdział na mniejsze oddziały partyzanckie, m.in. „**Wicher**”, „**Morus**”, „**Dolina**”, „**Stary**” i „**Henryk**”. Oddziały miały zachować łączność z dowództwem pułku. Dowódca uznał, że niewielkim grupom będzie łatwiej operować w terenie, nasyconym pacyfikacyjnymi wojskami Wehrmachtu. Pozostałym kompaniom „**Grom**” i „**Bohun**” nakazał demobilizację, a ich żołnierzom polecił wrócić do konspiracji. W tym czasie istniało nadal zgromupowanie „**Bończy**”, nieustannie walczące z okupantem.

Na terenie „**Górek Niemojowskich**”, **na wzgórzu** nieopodal **rzeki Wąglanki**, zlokalizowano przystanek dla turystów. Sołtysiem Niemojowic jest Elżbieta Gorycza.

Przystanek „Piekiełnego szlaku” znajdujący się we wsi Niemojowice składa się z miejsca dla turystów z zadaszeniem, czterech ław, tablicy, drogowskazów i kosza na śmieci.

